

Jutlus Nõos P, 02.02.20 kell 11.00, küünlapäev, Tartu rahu 100. juubel

Lektsioonid: 1Tm 6:13–16; Lk 2:22–33

Pihikõne: 4Ms 6:26

Jutlus: 2Ms 33:18–23

Laulud: 205 (1–3); 61 (1–5, 6); 321 (1–4); 462 (1–5)

Aga Mooses ütles: „Näita siis mulle oma auhiilgust!” Ja tema vastas: „Ma lasen sinu eest mööduda kogu oma ilu ja kuulutan sinu ees Issanda nime. Ja ma olen armuline, kellele olen armuline, ja halastan, kelle peale halastan.” Ja ta ütles veel: „Sa ei tohi näha mu palet, sest ükski inimene ei või mind näha ja jääda elama!” Siis ütles Issand: „Vaata, siin mu juures on üks paik; astu selle kalju peale! Kui mu auhiilgus möödub, siis ma panen sind kaljulõhesse ja katan sind oma käega, kuni ma olen möödunud. Kui ma siis oma käe ära võtan, näed sa mind selja tagant, aga mu palet ei tohi keegi näha!”

Täna tähistab maailma kristlaskond Jeesuse templissetoomise püha, millele annab aluse evangelist Luuka kirjeldus Lk 2:22–38. Osa sellest loost kuulsime ka altarist, nimelt seda osa, milles Jeesuslapse saab oma sülle võtta vaga mees Siimeon. Siimeon ütles seepeale: „Issand, nüüd sa lased oma sulasel lahkuda rahu oma ütlust mööda, sest mu silmad on näinud sinu päästet, mille sa oled valmistanud kõigi rahvaste silme ees: valgust, mis on ilmutuseks paganaile, ja kirkust sinu rahvale Iisraelile.“

Siimeoni silmad nägid Jeesuslapses päästet, mis on valgus ja kirkus ehk auhiilgus. Selle jumaliku valguse meenutuseks ongi tänane päev saanud küünlapäeva nime (legendi kohaselt, mida Piiblis pole, olevat siis, kui kui Maarja 40-päevase Jeesuslapsesega templisse astus, kõik küünlad/lambid seal iseenesest põlema süttinud).

Meie ümber pole tihti palju valgust, eriti siin, Eestimaal. Ka praegu, talve kulminatsiooni paiku, milleks veebruarikuud ehk küünlakuud ju traditsiooniliselt peetakse, on meie ümber lumevalguseta hämarus. Meie südameski võib olla hämarus, sest me ei tea, kuidas peame elama ja mida oma olukorra parandamiseks ette võtma. Ja pimedad võivad olla meie silmad ligimese viletsuse suhtes või ligimese silmad meie viletsuse suhtes.

Kuid Jh 1:10 ütleb, et maailmas oli tõeline valgus, Jumala Poeg Jeesus Kristus. Jeesus kinnitab seda Jh 8:12, öeldes, et tema on maailma valgus ja lisab: „Kes järgneb mulle, ei käi pimeduses. vaid tal on elu valgus.” Ning julgustab juba Ülestõusnuna Mt 28:20: „Ja vaata, mina olen iga päev teie juures ajastu lõpuni.“

Niisiis kutsub Jeesus meid selle maailma pimedusest valguse juurde, milleks on Tema ise, et me saaksime siis selles valguses leida elu, mida ei tumesta ka surma pimedus.

Kui me Jeesuse valgust näeme ja selle paistel oma maises elus edasi liikuma hakkame, siis muutume ka ise valguseallikaiks, küünlaiks või lampideks. Jeesus ütleb Mt 5:14–16 oma jüngreile: „Teie olete maailma valgus. Ei saa jääda märkamatuks linn, mis on mäe otsas. Ega süüdata ka lampi ja panda vaka alla, vaid lambijalale, nii et selle valgus paistab kõigile majasolijatele. Nõnda paistku teiegi valgus inimestele, et nad teie häid tegusid nähes ülistaksid teie Isa, kes on taevas.“ Jeesusele järgnedes saame Püha Vaimu kandjateks, kes innustab meid tegema häid tegusid Jumala silmis ja ligimese silmis.

Ja ometi teame, et Jeesuse jüngreina on ka meie headel tegudel piir. Vahel me teeme enda arvates head, kuid sellest tuleb pahandus. Ja vahel keeldub meie süda head tegemast. Miks on see nii?

UT seletab seda Püha Vaimu sõltumatusena meie tahtest. Jh 3:8 ütleb Jeesus Nikodeemosele: „Tuul puhub, kuhu ta tahab, ja sa kuuled ta häält, kuid ei tea, kust ta tuleb ja kuhu läheb. Niisamuti on kõigiga, kes on sündinud Vaimust.” Püha Vaim tuleb ja läheb nagu tuul. Me ei saa aru, miks on ta vahel meie juures ja vahel teda justkui pole.

VT seletab sedasama heade tegude tegemist ja siis nende tegemise võimetust Jumala palge nägemise ja mittenägemisega. Meie tänane kirjakoht 2. Mooses raamatust annab sellele vihje. Mooses palub Jumalat, et Jumal näitaks talle oma auhiilgust ehk sedasama valgust, millest ennist

kõnelesime. Jumal lubabki Moosesele, et ta laseb Moosesel eest mööduda kogu oma ilu ning kuulutab Moosesel oma nime (see tähendab VT terminites samuti Jumalaga kohtumist).

Kuid siis ütleb Jumal Moosesele ka: „Ja ma olen armuline, kellele olen armuline, ja halastan, kelle peale halastan.” Ning jätkab: „Sa ei tohi näha mu palet, sest ükski inimene ei või mind näha ja jääda elama!” Ometi on Jumal just hetk tagasi Moosesele kinnitanud, et ta laseb tema eest mööduda kogu oma ilu. Ja varem, 2Ms 34:11 on lausa öeldud, et Issand kõneles Moosesega palgest palgesse, nagu räägiks mees oma sõbraga.

Millest siis selline vastuolu? Aga sellest, et Mooses oli surelik ja ka meie teiega oleme surelikud. Tõepoolest, Issand on armuline, kellele ta on armuline, halastab, kellele peale ta tahab halastada. Kuid meie ei saa Temalt seda armu ja halastust nõuda, vaid ta annab selle kingitusena.

Kui Mooses astus pärast uute käsulaudade saamist Jumalalt Siinai mäelt alla, siis tema pale hiilgas, ilma, et ta oleks seda ise teadnud.

Kui meie teeme Püha Vaimu toel Jumala tegusid, siis osutume järsku Jumala valgusallikaiks, ilma et me seda ise teaksimegi. Sest Jumal kasutab meid oma lampidena.

Kuid seesama Mooses, kelle pale kord hiilgas, eksis Jumala vastu kõrberännakul rahvast juhtides (kõnelesime sellest kaks nädalat tagasi jumalateenistusel) ja ei saanud selle karistusena jõuda töötatud maale.

Meiegi eksime iga päev, ehkki me teame, kuidas Jumala tegusid teha.

Siiski ütleb Jeesus Jh 3:36: „Kes usub Pojasse, sellel on igavene elu.“ Nõnda palugem Jumalalt oma ellu usku Kristusesse. Ja kui Jumal seda meile kingib siis saame olla õndsad.

Ent nüüd tahaksin jõuda ka tänase küünlapäeva teise teema juurde, mis on tähtis meie väiksele eesti rahvale, nimelt 100 aasta möödumisele Tartu rahulepingu allakirjutamisest.

Vaga mees Siimeon kõneles peale pääste, valguse ja kirkuse ka rahust. Ta ütles ju: „Issand, nüüd sa lased oma sulasel lahkuda rahu oma ütlust mööda, sest mu silmad on näinud sinu päästet...” See tähendab seda, et Jeesuslapse nägemine ja puudutamine tõi vanale mehele Siimeonile sellise rahu, et ta oli valmis oma maise eluga hüvasti jätma.

Nimisõna *šalom*, mida VT-s tõlgitakse 'rahuks', tähendab peale 'rahu' ka 'terviklikkust, tervist, heaolu' (kreeka keeles on selle sõna vaste siis *eiréné*, millel on veidi teistsugune tähendusväli, kuid eks mõelnud ju Siimeon ikkagi semiidi keeles).

Kas oli Siimeoni elu siis nii terviklik? Vaevalt küll! Välised tingimused 40 päeva pärast Jeesuse sündi olid ju segased. Herodes oli teostanud või plaanimas Petlemma lastetappu, Rooma riigi valitsus polnud juutidele meelepärane ja toimus ülestõuse. Ja siiski leidis Siimeon lõpmatu rahu ühe lapse nägemisest ja tema süles hoidmisest.

Noor Eesti Vabariik oli 100 aastat tagasi samuti keerulistes oludes. Vabadussõda oli küll võiduka lõpuni jõudnud, kuid rahvas oli kandnud suuri kaotusi: 5 000 inimohvrit ja 13 000 haavatut. Ka maailma riikide juriidiline tunnustus noore Eesti Vabariigi suhtes veel puudus. See, kes on Tartu rahulepingu ajalugu uurinud, teab, et rahuläbirääkimiste eellugu oli pikk. Juba 31. augustil 1919 tegi Nõukogude Venemaa Lenini valitsus Eesti valitsusele ettepaneku rahu teha. Kuid sellest ei tulnud midagi välja, sest mitmed Eesti liitlased ei tulnud sellega kaasa. Siiski näis, et valmisolek rahuläbirääkimisteks on olemas mõlemal poolel ja nii kirjutati pühapäeva öösel vastu esmaspäeva, 2. veebruari Tartus Aia, praeguses Vanemuise tänavas välisminister Jaan Poska juhtimisel alla rahulepingule Eesti Vabariigi ja Nõukogude Venemaa vahel.

Teame kõik, et sellega veel rahu ei tagatud: Venemaa ei täitnud algusest peale mitte kõiki lepingu tingimusi ja, nagu ajaloolased väidavad, oli sõlminud selle rahu ainult aja võtmiseks, et üritada Eesti varsti jälle oma võimu alla saada (mis ju ka paarikümne aasta pärast õnnestus).

Kuid see hetk küünlapäeva esimesel tunnil 1920 oli siiski õnnis. Üks väike rahvas, kelle eelmised aastasadajad olid möödunud vabaduseta, oli järsku saanud võimaluse oma käekäiku ise määrata. Kuidas see võimalikuks sai? Vabadussõja võidu tõttu. Aga kuidas sai väike Eesti võita suurt Venemaad? See kõik tundub justkui imena. Seega on Tartu rahu, Eesti Vabariik ja eestlaste iseolemine justkui üks suur ime.

„Ma olen armuline, kellele olen armuline, ja halastan, kelle peale halastan“, ütleb Jumal Moosesele. Meie ei tea, kas Jumal näitas täna 100 aastat tagasi hetkeks oma palet ka Eesti rahvale. Kuid see

võib niimoodi olla. Sest Eesti oli olnud aastasadu kristlik rahvas. Ja alates 18. sajandist oli usk Kristusesse saanud järjest enam üldrahvalikuks. Mina usun küll, et see imeline hetk 100 aastat tagasi oli Jumala armu väljendus neile, kes olid järgnenud Jumala Pojale Jeesusele Kristusele. Ärgem siis kaotagem Teda silmist ka meie põlvkonna elua jooksul ning õpetagem usku Jumalasse ka järgmistele põlvkondadele. Sest siis on meil pääste, valgus, kirkus ja rahu – me kogeme seda imeliste hetkedena siin elus, kuid elus Jumala juures igavesti!
Aamen.